

פרס "עם ועולם" על שם בלה ושלמה ברטל ז"ל לקידום המחקר ההיסטורי בישראל

תשפ"ד

נימוקי הוועדה:

ועדת הפרס החליטה פה אחד להעניק את פרס "עם ועולם" בשנת תשפ"ד לספרו של אבי-רם צורף, **קדמה מזרחה: ר' בנימין, דו-לאומיות וציונות-שכנגד** (ירושלים, מרכז זלמן שזר, 2023).

הדמות המרכזית בספר, יהושע רדלר-פלדמן, הידוע בכינויו ר' בנימין, הייתה ללא ספק חריגה בנוף של היישוב היהודי והציוני בארץ ישראל. ר' בנימין צעד בשביל אחר מהדרך שבה הלכו דוברי הציונות ההגמונית: במעקב אחר דיעותיו של ר' בנימין בסוגיות שונות, הספר נותן ביטוי לכך שהיו עדיין אפשרויות פתוחות לפני הקמת מדינת ישראל ובשנים הראשונות אחרי הקמתה – בחזקת "הדרך שלא נבחרה". אף שהיה איש מרכזי בפעולות ההתיישבות הציונית ובפובליציסטיקה העברית, הביקורת החריפה שמתח על המדיניות הציונית ביחס לערבים ובייחוד על גירוש הפלסטינים במלחמת 1948, נחשבה בעיני הממסד מסוכנת ולא-לגיטימית.

הספר מצביע על המורכבות והייחודיות של ר' בנימין, כשומר מצוות בתוך הוויה חילונית וכמי שקרא תיגר על קטגוריות שאפיינו את השיח הציוני. הוא מצביע על קרבתו לקבוצות כגון "ברית שלום", שקראו לשיתוף יהודי-ערבי, אך גם על הצדדים שבהם נבדל מ"המעגל הרדיקלי". מכיון שר' בנימין ניצב בצמתים שונים בתהליך של עיצוב הציונות, הרי שהמעקב אחריו מוביל לדין בתחומים רבים בתולדות היישוב והמרחב. אבי-רם צורף כולל בספרו הקשרים רחבים כגון המדיניות הבריטית במזרח התיכון, מאבקן של הסופרז'יסטיות, התביעה להחזרת הפליטים הפלסטינים, ביקורת על שלילת הגלות ועוד.

הספר מבוסס על מחקר יסודי ומקיף של כל סוגי המקורות מן הארכיונים, העיתונות וספרות המחקר. זהו חיבור שלם ראשון על דמות יוצאת דופן, הראויה להצגתה בפני הקוראות והקוראים בישראל. גישתו התאורטית ועמדתו האידאולוגית של המחבר לא פגמו בדיוק ההיסטורי ובהצגת קשת רחבה של דעות ממחנות שונים. לפיכך מצאנו שהספר שכתב אבי-רם צורף, הוא מופת לכתיבה היסטורית משובחת וחשיבותו רבה באור שהוא שופך על סוגיות מרכזיות בתולדות הציונות והיישוב, סוגיות שנדונו רק מעט בנרטיב ההיסטורי המקובל.

לאור הנימוקים הללו מצאה הוועדה את הספר **קדמה מזרחה: ר' בנימין, דו-לאומיות וציונות-שכנגד** כראוי ביותר לפרס "עם ועולם" לשנת תשפ"ד.

על החתום:

מירי אליאב-פלדון משה סלוחובסקי דברה קפלן גדי שגיב
יו"ר הוועדה